

Tove Janssonin kotikirjasto

Taiteilija Tove Jansson (1914–2001) lahjoitti vuonna 1989 Lastenkirjainstituutille 410 kotikirjastonsa lastenkirjaa sekä kirjallisuuden ja kuvituksen tutkimusteosta.

Teokset on julkaistu 16:llä eri kielellä: mukana on teoksia suomeksi, viroksi, ruotsiksi, norjaksi, tanskaksi, saksaksi, englanniksi, ranskaksi, italiaksi, venäjäksi, puolaksi, tšekiksi, sloveeniksi, kreikaksi, japaniksi ja grönlanniksi. Monikielisissä julkaisuissa on lisäksi ainakin fääriä ja karjalaa. Lukumäärällisesti eniten kokoelmassa on ruotsinkielistä kirjallisuutta (140 kpl).

Kuvakirjat ovat kokoelman hallitsevin laji, joita siihen kuuluu 147 kappaletta. Kansansatuja, -tarinoita ja -runoutta (yhteensä 73 kpl) on runsaasti. Satuja ja niitä koskevaa tutkimuskirjallisuutta on yhteensä 96 kappaletta. Kokoelmassa on myös spekulatiivista fiktiota: maagista realismia, fantasia- ja tieteiskirjallisuutta on yhteensä 36 kappaletta. Lastenkirjallisuutta kokoelmassa on yhteensä 254 kappaletta, nuortenkirjallisuutta 28 kappaletta. Joukossa on joitakin tietokirjoja (10 kpl), aikuisille suunnattua kaunokirjallisuutta (13 kpl) sekä yksi sarjakuva.

Kokoelmassa on 36 kappaletta tutkimuskirjallisuutta, josta valtaosa keskittyy pohjoismaisten kirjailijoiden tuotantoihin. Kokoelmassa on esimerkiksi useampia Ulla-Britta Lagerrothin tutkimuksia kirjailija Selma Lagerlöfin teoksista. Muita tunnettuja ruotsalaiskirjailijoita, joista kokoelmassa on elämäkertoja, ovat muun muassa Elsa Beskow ja Maria Gripe. Kuvittajista esiin nousevat esimerkiksi ruotsalainen John Bauer ja englantilainen Arthur Rackham. Kirjallisuusala lähestytään myös muista kuin kirjailijoiden tai kuvittajien lähtökohdista: esimerkiksi Lena Kårelandin väitöskirjassa (Albert Bonniers förlag, 1977) analysoidaan ensimmäisen ruotsalaisen lastenkirjakriitikko Gurli Lindersin tekstejä.

Koko kokoelman vanhin kirja on Zacharias Topeliuksen yhteisnide teoksista *Sånger I* ja *Sånger II* (Albert Bonniers förlag 1872, 1870) ja uusin norjankielinen satukokoelma *Barnas beste baksetebok* (J. W. Cappalens Förlag as, 1989). Eniten on 1970-luvulla julkaistuja teoksia (166 kpl).

Suurin osa kokoelman kirjoista on Tove Janssonin signeeraamia. Muita henkilökohtaisia merkintöjä ovat erilaiset omistuskirjoitukset ja -piirroset, joita kollegat ja tuttavat ovat Janssonin kirjoihin tehneet. Osassa kirjoista on myös Tove Janssonin exlibris, jonka variaatioita kuvataan myöhemmin tässä tekstissä. Omistuskirjoituksia ja -piirroksia voi tarkastella [\[linkki\]](#)galleriassa.

Satujen matkassa

Toven kotikirjaston kirjoista valtaosa on tavalla tai toisella satumaisia: realistista proosaa on hyvin vähän. Sekä taidesatuja että kansansatuja on reilusti, ja niitä on lähes joka puolelta maailmaa. Mária Durícková'n *Die Donaukönigin* (Verlag Werner Dausien, 1979) kertoo kansansatuja Bratislavan kaupungista, Birger Mörnerin kokoama *Söderhafvets sagor* (E. Lundquists bokförlag, 1910) kuljettaa Etelämeren saarille ja Jakob Jakobsenin kokoama legenda *Snæbjörn* (Samfundet Sverige-Färöarna, 1980) vie Färsaarille.

Japanilaisia kansansatuja on yhteensä 13 kappaletta sekä englanniksi että japaniksi julkaistuina. Saduille tyypillisiä kami-jumalia ja erilaisia hirviöitä kohdataan esimerkiksi Nami Kishin kertomassa kansansadussa (Fukuinkan-Shoten, 1958), jossa munkkipoika voittaa tengu-oliot hyrränpyörityskilpailussa.

Entisen Neuvostoliiton alueelta tulevissa saduissa seikkailevat sekä ihmiset että eläimet. Satujen sankareina ovat esimerkiksi soturiprinsessa Maria Morevna (Goznak, 1967), urhoollinen heinäsiirkka (Voronin, Detskaja literatura, 1972) sekä äitinsä noidalta pelastavat sisarukset Yatto ja Teune (Progress Publishers, 1975).

Taidesatuja kokoelmassa ovat esimerkiksi Maria Kurenniemen kirjoittamat ja Maija Karman kuvittamat *Pilvipaimen*-kokoelman (Werner Söderström Osakeyhtiö, 1976) sadut. Myös H. C. Andersenilta ja Zacharias Topeliukselta on runsaasti satuja: esimerkiksi H. C. Andersenin *Gåseblomen*-sadusta on kokoelmassa käsin sidottu nide (Statens håndverks- og kunstindustriskole, 1981). Mukana on myös muutama saturomaani.

Saduissa luonnolla on monta roolia. Masako Matsunon sadussa (Fukuinkan-Shoten, 1963) ihmeellisesti kasvava bambunverso aiheuttaa vaikeuksia ihmisille, William Steigin *Abel's Island* -robinsonadissa (Bantam Books, 1977) hiiri haaksirikkoutuu. Eläinsaduissa eläinten viekkaus ja äly (tai sen puute) korostuvat: esimerkiksi Arthur Rackhamin kuvittamissa Aisopoksen faabeleissa (Svenska andelsförlaget, 1919) tämä asetelma on tavallinen.

Luonnon helmaan

Toven kotikirjastokokoelman kirjoissa luonto on jatkuvasti läsnä. Sitä kuvataan monin eri tavoin sekä sanallisesti että kuvituksen keinoin.

Konkreettisimmillaan luonto on Friedl Hofbauerin kuvakirjassa *Ein Gadten für Stutzimutzi* (Verlag St. Gabriel, 1980), jonka takakanteen on kiinnitetty pussillinen siemeniä. Lena Andersonin kuvatietokirja *Linneas årsbok* (Bokförlaget Prisma, 1982) tutustuttaa lukijansa ruotsalaiseen kaupunkiluontoon ja kasvitieteeseen; sen päähenkilö on nimetty kasvitieteilijä Carl von Linnéen mukaan ja teoksen kuvitus hyödyntää prässäytyjä kasveja. Myös Görel Kristina Näslundin *Pomonas äppelbok* (Bonniers juniorförlag AB, 1986) on kuvitettu osittain kasvitieteellisen realistisesti.

Herbrand Lavikin *Svanesjø og morild* (Bergens tidenge og J. W. Eides boktrykkeri, 1965) sekä Astrid Lindgrenin *Lapsuuteni Smoolanti* (Werner Söderström Osakeyhtiö, 1988) palaavat muistelemaan lapsuuden ja entisen elämän maisemaa.

Fiktiossa luontoa muistellaan harvoin. Esimerkiksi ekokriittisissä kuvakirjoissa näytetään suoraan luonnon tuhoutuminen ennen–jälkeen-kertomuksena. Colin Thielen kuvakirjassa *Die Ttupak* (Verlag St. Gabriel, 1978) idyllisen luonnon, ilman ja lopulta koko planeetan tuhoavat planeetan omat asukkaat. Saastumista käsitellään koko ekosysteemiin vaikuttavana katastrofina: Tor Åge Bringsværdin ja Thore Hansenin kuvakirjassa *Det blå folket og det ensomme dyret* (Gyldendal Norsk Forlag, 1976) ympäristön saastuminen on seurausta ihmisten käymistä sodista. Luonto voi nousta myös kostamaan sille tehdyt vääryydet: Patricia Wrightsonin fantasiaromaanissa *The Nargun and the Stars* (Hutchinson, 1973) pelottava uniajan luonnonolio herää, kun sitä uhkaavat puskutraktorit.

Eriytyinen suhde Tove-kokoelman kirjoilla näyttää olevan merelliseen ja saaristoluontoon. Itämeren saaristossa paljon aikaansa viettäneen Toven kirjastossa on runsaasti meri- ja saaristokirjallisuutta: erityisen paljon saaristokertomuksia on suomenruotsalaisilta kirjailijoilta. Esimerkiksi Irmelin Sandman Liliuksen kokonainen satumaailma sijoittuu Tulavall-nimiseen rannikkokaupunkiin. Vauhdikkaampi merikertomus on Hester Burtonin *Då blåste äventyrets vind* (Albert Bonniers förlag, 1965), jossa Victor G. Ambrusin kuvitus vie lukijan keskelle Trafalgarin meritaistelua vuonna 1805. Ennen kaikkea kokoelman meret lupaavat seikkailuja ja kummallisia tuttavuuksia merenkuninkaista merihirviöihin.

Tonttuja, peikkoja ja hobitteja

Toven kotikirjasto kuhisee erikoisia olioita, jotka kansoittavat maan, meret ja ilman. Osa niistä on inhimillisiä, osa valtavia hirviöitä. Ne ovat kotoisin kansanperinteestä, myyteistä, saduista ja fantasiakirjallisuudesta, mutta voivat löytyä vaikka astiakaapista. Luonteeltaan oliot ovat mitä tahansa ystävällisen auttajan, pahan hallitsijan ja harhauttavan triksterin väliltä.

E. Nesbitin fantastisessa lastenromaanissa *Five Children and It* (Ernest Benn Limited, 1978) joukko lapsia löytää rannalta ovelan Psammead-peikon, joka toteuttaa heidän toivomuksiaan. Tätä oliota miellyttävämpiä peikkoja ovat esimerkiksi Gustav Tenggrenin piirtämät peikkoyhteisön jäsenet (kokoelmassa *Bland tomtar och troll*). Trollet i människan -artikkelinsa (1971) omistuskirjoituksessa Ulla-Britta Lagerroth kirjoittaa: "Tove som skrivat människan i (Mumin)trollet", Tovelille, joka kirjoitti ihmisen peikkoon.

Ihmismäisiä olentoja ovat esimerkiksi Eduard Uspenskin koneisiin piiloutuvat takuumiehet (samanniminen kirja, Otava, 1978) ja Mary Nortonin esineitä lainailevat kätäjät (*I Baffardelli*, Vallecchi editore, 1966). Pieniä olentoja ovat myös tontut, joiden tyyliteltyjä versioita seikkailee esimerkiksi Maria Kossakowskan puolankielisessä *Kanapony-kuvakirjassa* (Nasza Ksiegarnia, 1981).

Hurjuus kuuluu joidenkin olioiden olemukseen. Maurice Sendakin *Till vildingarnas land* (Albert Bonniers förlag, 1967) on täynnä hurjaakin hurjempia hirviöitä ja Inger ja Lasse Sandbergin pikku kummitus *Laban* (Geber, 1965) tekee parhaansa oppiakseen kummittelemaan. Joskus hurjuutta ei odotuksista huolimatta ole: esimerkiksi Loch Nessin hirviö Nessie on yllättävän herttainen olio, jonka kanssa voi tanssia ja jota lähdetään kosimaan Japanista asti. Demonisia hirviöitä on mahdollista huijata (ks. osio Satujen matkassa).

Pelottavimmat hirviöt ovat uhkia kokonaisille valtakunnille ja kansoille. Esimerkiksi J. R. R. Tolkienin *Hompenin* (Kooperativa förbundets bokförlag, 1947) lohikäärme Smaug ja Astrid Lindgrenin *Katla* (kirjassa *Bröderna Lejonhjärta*, Rabén & Sjögren, 1974) todella pelottavat kirjojen henkilöitä. Suurimman pahan rooliin asettuu myös useita noitiasia tai taikureita, sekä satiirisimmillaan paha peikko Morotar apunaan lauma ruotsalaisia byrokraatteja (kirjassa *Adventura - landet där allt kan hända*, Albert Bonniers förlag, 1965). Olioiden jakautuminen hyviin ja pahoihin ei olekaan aina yksiselitteistä.

Sota ja rauha

Toven kotikirjastossa käsitellään ympäristötuhojen ja hirviöiden lisäksi myös sotaa. Vaikuttaa siltä, että suurin osa sotakuvauksista perustuu todellisiin sotiin: fiktiivisiä sotia ei ole kovinkaan montaa. Sota kuvataan tuhoisaksi ja kuolettavaksi myös silloin, kun kerrotaan sotasankareista. Rauhanaate onkin yhtä lailla esillä kokoelman kirjoissa.

Historiallisia taisteluita ja sotia kuvataan pitkältä aikaväliltä. Boris Sergunenkovin ja P. Aleksejevin aikuisten kuvakirjassa (*Detskaja literatura*, 1980) käydään läpi Venäjän sotahistoriaa 1800-luvulta toiseen maailmansotaan. Stig Ericsonin *Blås till attack*, Dan Henry (*Albert Bonniers förlag*, 1972) kertoo ratsukomppaniasta intiaanisotien aikaan ja Karl Brucknerin *Sadako will leben!* (*Verlag für Jugend und Volk*, 1961) sijoittuu toisen maailmansodan Hiroshimaan. Ajallisesti kaikkein kaukaisin taistelu, jota kokoelman kirjat kuvaavat, on Peipsijärven jäätaistelu vuonna 1242 O. Tihomirovin ja V. Pertsovin kuvakirjassa (*Malysh*, 1978).

Sodan tuhoisuutta kuvataan useissa kirjoissa erityisesti kuvituksella. Esimerkiksi saarenmaalainen kansantarina *Suur töllistä* (*Raamat, Periodika*, 1982) on täynnä verta vuotavia ja kuolleita ihmis- ja hirviökehoja. Carlo Brizzolaran sotakertomuksessa *Il pennacchio* (*Vallecchi editore*, 1965) sotilaiden elämää kuvaavaa mustavalkokuvitusta on tehostettu kirkkaanpunaisella värillä. Vaikutukset siviileihin näkyvät esimerkiksi Solveig von Schoultzin kertomassa ja Tove Janssonin kuvittamassa sotalapsiallegoriassa *Nalleresan* (*Rabén & Sjögren*, 1983).

Sodan ja rauhan välinen suhde on vankimmillaan Maurice Druonin kirjoittamassa ja Jacqueline Duhèmen kuvittamassa lastenromaanissa *Tistou les pouces verts* (*Le Livre de Poche*, 1979). Romaanissa viherpeukalo Tistou haluaa käyttää lahjaansa hyvään ja päättää vastustaa kaikkialla uhkaavaa sotaa kasvattamallaan kasveilla. Tämän hän tekee, vaikka menettää sodalle ystävänsä. Väkivallattomuuden aatetta käsitellään myös Munro Leafin ja Robert Lawsonin *The Story of Ferdinandissa* (*Viking Press*, 1961), jossa espanjalainen härkä kieltäytyy härkätaistelusta.

Huumori ja liioittelu

1940- ja 1950-luvuilla Garm-lehden pilapiirtäjänä toimineen Toven kokoelmassa pilkahtelevat niin lämmin ja pirullinen huumori kuin absurdismi ja burleskikin.

Karikatyyritaidetta edustaa esimerkiksi Wilhelm Buschin runomuotoinen teos *Der Geburtstag* (*Verlag von fr. Baffermann*, 1910). Hyperbolisuudella leikittelee myös Rudolf Erich Raspen veijaritarina *Baron Münchhausens märkvärdiga resor och äventyr till lands och sjöss* (*Söderström*, 1943), jota kokoelmassa on kaksi eri kappaletta.

Humoristisia lastenkirjoja ovat esimerkiksi Jean-Jacques Sempén kertoma ja René Goscinny'n kuvittama *Nikke ja nenä* (*Werner Söderström Osakeyhtiö*, 1968) sekä Ivar Aroseniuksen absurdi kuvakirja *Kattresan* (*Holger Schildts förlag*, 1959). Ruotsin hauskin salapoliisi seikkailee Åke Holmbergin kirjoittamassa ja Sven Hemmelin kuvittamassa jännityskirjassa *Ture Sventon privatdetektiv* (*Rabén & Sjögren*, 1960). Heinrich

Hoffmannin Julbocken eller Pelle Snusk (Gidlunds, 1979) on burleski, ehdottoman hyperbolinen lastenkirjaklassikko.

Kirjojen kuvitustaiteesta

Noin puolet Tove-kokoelman tutkimuskirjallisuudesta käsittelee kirjankuvitustaidetta. Kokoelmassa onkin runsaasti kauniisti kuvitettua kirjallisuutta; täysin kuvittamattomia teoksia on hyvin vähän. Kuvitustyylit vaihtelee fantastisista satukuvituksista kasvitieteelliseen realismiin ja tekniikoita on laaja kirjo.

Satukuvittajista esimerkiksi ruotsalaisen John Bauerin taidetta käsitteleviä tietokirjoja on useampi: esimerkiksi Harold Schillerin tietokirja (Medéns förlags aktiebolag, 1942) käsittelee sekä hänen taidettaan että elämäänsä. Venäläistä satukuvitustaidetta edustavat esimerkiksi Ivan Bilibin (Bilibin, Goznak, 1967) ja eläinsatukuvittaja Yevgeni Charushin (esimerkiksi kirjassa Why Tuppy Doesn't Chase Birds, Progress Publishers, 1976).

Voimakkaat värit hehkuvat esimerkiksi Kersti Chaplet'n pastellikuvitetussa kuvakirjassa Dans la nuit (Centurion jeunesse, 1985), L'udové Uspávankyn kuvakirjassa Beliže mi, beli (Mladé letá, 1975) sekä Celestino Piattin kuva-aapisessa (Ernest Benn Limited, 1965).

Graafisempaa kuvitusta on esimerkiksi Alice ja Martin Provensenin The First Noel -joulu kertomuksessa (Golden Press, 1959) sekä Valery Suslovin kertomassa ja V. Trubkovichin kuvittamassa, sosialistista realismia edustavassa kuvakirjassa Who's the strongest? (Progress Publishers, 1974). Näkymiä Maan ulkopuolelle ja tulevaisuuteen avautuu Giordano Pittin Storie di domani -scifi-kertomuksen kuvituksesta.

Kuvitustekniikoista piirroskuvitus on kirjankuvituksena kokoelman tyypillisin. Mukana on kuitenkin myös joitakin kollaasitekniikalla toteutettuja teoksia. Valokuvakuvituksia on muutama, esimerkiksi Yrjö Kokon itse kuvittama Pessi ja Illusia (WSOY, 1951). Erikoisin kuvitusratkaisu lienee Virginia Allen Jensenin ja Dorcas Woodbury Hallerin kuvakirjassa Var är Lilla Skrovlig? (Rabén & Sjögren, 1978), jonka kuvitus on kokonaisuudessaan kohopainettu: kirja sopiikin sekä näkeville että näkövammaisille lapsille.

Luovaa kuvitustyötä on tehty myös Heka Toivolan aukkokuvakirjassa The Hole Story (Markkinointi Viherjuuri, 1970). Kirjan läpäisee sen läpi menevä aukko ja koko sanattoman kirjan kuvitus keskittyy aukon ympärille.

Ex librikset

Tove Jansson merkitsi kirjansa kirjanomistajan merkki exlibriksillä. Hänellä oli käytössään kolme erilaista merkkiä variaatioineen. Kirjoissa, joissa on jompikumpi vanhemmista exlibriksistä, on poikkeuksetta myös Toven modernein monogrammi-exlibris. Joissakin kokoelman kirjoissa on Toven exlibriksen sijaan tai rinnalla Tuulikki Pietilän exlibris. Noin puolet Tove Janssonin kotikirjastokokoelman kirjoista on merkitty exlibriksillä.

Varhaisin kokoelmassa esiintyvä Toven suunnittelema ja käyttämä exlibris on runsaan koristeellinen ja täynnä symboleja. Merkki on vuodelta 1947 (Karjalainen 2013, 99). Siinä on latinaa mukaileva teksti ”labora et amare”, vapaasti suomennettuna ”tehdä työtä ja rakastaa”. Merkkejä on kokoelman kirjoissa yhteensä 5 kappaletta.

Vuonna 1950 Tove suunnitteli itselleen uuden exlibriksen (Kruskopf 1992, 144). Tyyli on pelkistetympi: tekstinä on ainoastaan ”Tove” ja kuvatilaa on annettu meren tyrskyille. Näitä exlibriksiä on 13 kappaletta.

Kolmas exlibris on Toven äiti Signe Hammarsten-Janssonin suunnittelema. Se graafisen yksinkertainen monogrammi kirjaimista TJ. Kotikirjastokokoelmassa tästä merkistä esiintyy kolme eri väri variaatiota: mustavalkoinen (170 kpl), valkoinen (3 kpl) sekä vaalea (1 kpl).

Hammarsten-Jansson lienee suunnitellut myös Tuulikki Pietilälle todennäköisesti kuuluneen exlibriksen. Tässä merkissä on monogrammi TJP, joka peilautuu samalla tavalla kuin Toven exlibris. Kokoelmassa on näitä exlibriksiä 7 kappaletta, mutta niitä on runsaasti lisää Lastenkirjainstituutille lahjoitetun [link] Tuulikki Pietilän seikkailukirjaston kirjoissa.

Kaikki Tove Jansson -kokoelman exlibriksillä merkityt kirjat ovat haettavissa Onnet-tietokannasta hakusanalla ”ex libris”.

Till Tove – kirjaviestejä kollegoilta ja ihailijoilta

Tove Janssonin kotikirjaston kirjoissa on yhteensä 129 omistuskirjoitusta tai -piirrosta. Rakastettu kirjailija on saanut terveisiä ympäri maailmaa: esimerkiksi japanilainen lastenkirjailija Akiko Kayama on lähettänyt Tovelille 14 teostaan, joissa jokaisessa on omistuskirjoitus hänelle. Eräässä hänen kirjassaan seikkaileekin Tove-nimisessä veneessä kovasti Janssonin näköinen nainen.

Suomenruotsalaisten kirjailijoiden teoksissa on runsaasti omistuskirjoituksia Tovelille. Kirjailija-kuvittaja Irmelin Sandman Lilius on kirjoittanut jokaiseen kokoelmassa olevaan teokseensa viestin Tovelille. Pitkäaikaiset ystävykset lähettivät toisilleen kaikki julkaisemansa kirjat (*Toven matkassa* 2004, 51). Usein allekirjoittaneet ovat koko perhe: aviomies, kuvataiteilija Carl-Gustaf Lilius sekä heidän tyttärensä, Toven kummityttö Muddle Lilius.

Ruotsalaiset lastenkirjailijat ovat omistaneet yksittäisiä teoksiaan laajoista tuotannoistaan Tovelille. Esimerkiksi Astrid Lindgrenin *Boken om Pippi Långstrump* (Rabén & Sjögren, 1952) sisältää sydämelliset terveiset kirjailijalta toiselle. Inger ja Lasse Sandbergin *Lilla spöket Laban* –kirjassa (Geber, 1965) on omistuspiirros, jossa on kirjan päähenkilö kummitus Laban.

Terveisensä rakastetulle lastenkirjailijalle ovat välittäneet myös Maurice Sendak (*The Moon Jumpers*, Harper & brothers, 1959), Munro Leaf sekä Roberst Lawson (*The Story of Ferdinand*, Viking Press, 1961), Pekka Vuori (*Käpälämäki*, Kirjasieppo Ky, 1978), sekä Eduard Uspenski (Hannu Mäkelän kautta kirjassa *Hevonen joka hukkasi silmälasinsa*, Otava, 1977). Osa terveisistä sisältää kiitokset muumikirjoista, osa viittaa niihin ja osa on henkilökohtaisia viestejä Tovelille.

Kokoelmassa on painettujen kirjojen lisäksi myös kaksi käsikirjoitusta. Eiko Kadonon kirjoittama ja Osamu Nishikawan kuvittama *Nessie's Bridegroom* on kertomus japanilaisesta Zaboo-merihirviöstä, joka lähtee kosimaan Loch Nessin hirviö Nessietä. Käsikirjoitukseen pohjautuneva kuvakirja kuuluu myös Toven kotikirjastoon. Toisen käsikirjoituksen hän on saanut ystävältään Irmelin Sandman Liliukselta: *Bönens Ängarin* käsikirjoitus (1958) on käsin sidottu ja sinetöity. Myös sen julkaistu versio löytyy kokoelmasta.

Lähteet

Karjalainen, Tuula 2013. *Tove Jansson. Tee työtä ja rakasta*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kirjakaappi, Bokskåpet, The Bookcase. Kirjoja Tove Janssonin kokoelmasta, Böcker från Tove Janssons samling, Books from Tove Jansson collection. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, Finlands barnboksinstitut, The Finnish Institute for Children's Literature. Näyttelyluettelo, 7.8-30.9.1994.

Kruskopf, Erik 1992. *Kuvataiteilija Tove Jansson*. Porvoo, Helsinki, Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Toven matkassa. Muistoja Tove Janssonista. 2004. Toimittanut Helen Svensson, suomentanut Outi Menna. Ruotsinkielinen alkuteos ilmestyi vuonna 2002. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Tekijä

Teksti ja Tove Jansson -kokoelman luettelointi Onnet-tietokantaan:

Noora Raiskio

31.7.2018